

Юркевич О. М.

к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Регіональний аспект розвитку інноваційної діяльності в Україні

Динамічний розвиток економіки країни передбачає масштабне впровадження інновацій у всі сфери діяльності та регіони країни, оскільки за такого підходу забезпечується оновлення матеріально-технічної бази виробництва, випуск конкурентоспроможної продукції, проникнення на світові ринки і як остаточна мета – покращення добробуту населення країни.

З метою активізації інноваційного розвитку країни особливої уваги потребує розвиток інноваційної діяльності регіонів, зокрема в частині стимулювання впровадження інновацій малими та середніми підприємствами.

Досліджуючи дане питання доцільно спочатку навести короткий аналіз сучасного стану наукової та інноваційної діяльності і виявити загальні тенденції.

Так, варто зазначити, що українська промисловість за рівнем технологічності та енергоефективності значно відстає від показників ЄС, хоча основна частка приросту ВВП досягається за рахунок виробництва та експорту наукомістких та високотехнологічних товарів.

На жаль на сьогоднішній день Україна продовжує втрачає свій науково-технічний потенціал. Так, згідно з дослідженнями Світового Банку обсяги фінансування наукових досліджень та винаходів в Україні знизилися з 1,17 відсотка ВВП у 2005 році до 0,66 відсотка у 2014 році[1]. Це спричинило зменшення загальної кількості дослідників та призвело до того, що багато з них шукали роботу в інших країнах. За період з 1990 р. по 2015 р. кількість науковців скоротилася з 313 тис. осіб до 63,8 тис. осіб, тобто у 4,9 рази[2].

У 2017 р. за даними Держстату в Україні науковими дослідженнями та розробками займалося всього 94,3 тис. осіб[3]. За даними ЮНЕСКО у 2013 р.

річні витрати на одного науковця в світі в середньому складали 190 тис. дол., у США один вчений обходиться майже в 300 тис. доларів на рік, у Південній Кореї – 200 тис. дол., в Європейському Союзі в середньому витрати на одного науковця в рік складають понад 160 тис. дол., в Африці – 106 тис. дол. США. А в Україні на одного науковця в рік припадає лише 9,3 тис. дол.[4]. Відтік наукових кадрів частково можна пояснити відсутністю умов для комерціалізації результатів їх діяльності.

Підтвердженням негативних тенденцій є також погіршення позицій України в рейтингу країн з інноваційною економікою «Innovation Index», який складає агентство Bloomberg, Україна в 2017 році опустилась на 46 позицію з 42-ої[5]. Що стосується «Глобального індексу інновацій» (GII)¹¹, який щорічно публікується Корнельським університетом, INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, то у 2017 році Україна зайняла 50-е місце серед 127 країн покращивши свої позиції в цілому, але детальний аналіз складових свідчить, що за важливими інноваційними показниками відбулось погіршення ситуації[6].

За даними звіту Світового економічного форуму про глобальну конкурентоспроможність 2017-2018 рр., Україна піднялася на 4 позиції в загальному рейтингу серед 137 досліджуваних країн та посіла 81 місце. Разом із тим Україна погіршила показники за 4-ма із 12-ти критеріїв. Найбільше падіння відзначено за критеріями: «Державні закупівлі новітніх технологій і продукції» – з 82 на 96 позицію рейтингу, «Взаємозв'язки університетів з промисловістю у сфері ДіР» – з 57 на 73 позицію.[7]

Вітчизняні статистичні дані також підтверджують низький рівень інноваційності української економіки. Так, у 2017 рр. питома вага інноваційно активних підприємств становила всього 16,2 % (759 підприємств) від промислових підприємств, а в 2016 році 18,9 % (834 підприємства) відповідно, що свідчить про щорічне зменшення таких підприємств.[3]

Важливим стримуючим фактором є відсутність державної фінансової підтримки інноваційної діяльності, оскільки основним джерелом фінансування

інновацій для підприємств залишаються власні кошти, а кошти державного і місцевих бюджетів складають всього 3-4 %, а також низька правова охорона об'єктів інтелектуальної власності.

На нашу думку, суттєвих зрушень можна досягти акцентуючи увагу на підтримці регіональної інвестиційної політики шляхом активізації місцевих органів влади щодо підтримки підприємців та підприємств, що розробляють, впроваджують та реалізують інноваційні види товарів та послуг. Регіони повинні мати фінансову самостійність, відповідальність і можливість розпоряджатись місцевими ресурсами для підтримки та розвитку всіх видів інноваційної діяльності.

До напрямків успішної реалізації регіонами інноваційної діяльності можна віднести:

- створення спеціальні території пріоритетного розвитку, де запроваджується спеціальний режим інвестиційно-інноваційної діяльності з метою освоєння випуску нових видів інноваційної продукції, організації високотехнологічних виробництв та створення нових робочих місць.

- створення науково-технічні зони (екосистеми), де діє офіційний правовий режим, орієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу регіону шляхом стимулювання фундаментальних досліджень з подальшим впровадженням наукових розробок у виробництво.

- реалізація механізмів позабюджетного стимулювання науково-технічного прогресу, передусім механізми довгострокового кредитування через інструменти рефінансування комерційних банків, створення для цього банку реконструкції та розвитку, а також іпотечної банківської установи [8].

Таким чином, незважаючи на наявність законодавчої бази, що регулює інноваційну діяльність, розробку стратегій інноваційного розвитку, формування інституційної інфраструктури інноваційної діяльності, інноваційний процес в Україні здійснюється уповільненими темпами. Рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств лишається низьким. На нашу думку, стратегічні завдання полягають в стимулювання регіональних програм

інноваційного розвитку, оскільки саме «...інноваційний потенціал регіонів... може стати ефективним засобом економічного розвитку не тільки регіону, а й держави в цілому» [9].

Список використаних джерел:

1. Ukraine – Innovation and entrepreneurship ecosystem diagnostic.:WB Report.
- [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://documents.worldbank.org/curated/en/126971509628933853/Ukraine-Innovation-and-entrepreneurship-ecosystemdiagnostic>
2. Безрукова Н.В. Особливості побудови інноваційної економіки: аналіз досвіду Китаю та реалії України / Н.В. Безрукова, А.Ю. Лекунович // Ефективна економіка– 2017-№ 04. [Електронний ресурс]– Режим доступу до журналу:
[http:// www.economy. nauka.com.ua](http://www.economy. nauka.com.ua)
3. Державний комітет статистики. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
4. Украинская наука: как работают, так и платят-[Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://asn.in.ua/ru/news/publishing/69775-ukrainskaja-nauka-kak-rabotajut-tak-i-platjat.html>
5. <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/bloomberg-opublikovala-rezultaty-rejtinga-innovation-index-338352/>
6. Глобальний індекс інновацій. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-economy>
7. The Global Competitiveness Report 2017-2018.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017–2018.pdf>
8. Башкатова С.В.Роль інновацій в економічному розвитку регіонів - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/SND/Economics/13_bashkatova%20s.v..doc.htm
9. Алла Паулик. Проблеми та перспективи розвитку інноваційного потенціалу економіки регіону. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2015/11/2-4-1-2015-29.pdf>